

ZER EGIN DEZAKET
LANTOKIAN
INGURUMENAREN ALDE?

bulegoan

ELA
EUSKAL SINDIKATUA

Sindikalismoak nahitaez hartu behar du kontuan lan guztiek dutela eragina ingurumenean, eta horretaz ohartarazi beharra dauzka langileak. Zeregin horri ekiteko, norberaren lantokitik hasi behar dugu lanean, hurbilen daukagun ingurunean eman behar dugu etsenplu.

Zenbait ideia orokor dituzue idazki honetan, oraintxe bertan martxan jartzeko modukoak. Beste ideia asko, berriz, zeuon zentzumenak eta eskarmentuak emango dizkizute, ingurumen-gaietan espezialistak izan gabe ere, eta eguneroko lanean aplikatu ditzakezue. Komeni da enpresetan ingurumenari buruzko iradokizunak edo proposamenak jasotzeko gutunontziak jartzea, eta horietan ageri diren ideia interesgarriak bultzatzea. Hasteko, hauxe egin dezakegu: lan egiten dugun enpresaren jarduerak zer ingurumen-inpaktu sortzen dituen jakiteko **GIDOI** labur bat. Halaber, komeni da hainbat datu jasotzea eta aztertzea (enpresaren jardueramota, ura, airea, hondakinak, zarata, lurzoru poluituak edo substantzia arriskutsuak...) eta galdera hauei erantzutea: Badu

enpresak hondakinak airera isurtzeko guneren bat? Olio erabilirik sortzen du? Hondakinik sortzen du? Hondakin-urik isurtzen du ibaira, sa-neamendu-sarera edo itsasora? Biltegitratzen du erregai likidorik? Substantzia kimikorik erabiltzen edo biltegitratzen du? Zaratarik sortzen du? PCBrik (pyralenoak) daukaten aparatuerik badago enpresan? ...?

Gidoiaz baliatuz, eta geure lan-jardueraren eragina aztertuz, ingurumen **DIAGNOSTIKOA** egiteko moduan gara. Hona zer osagai behar dituen diagnostikoak:

- **Helburuak:** zehatzak, gauzatzeko modukoak, neurgarriak (energia-gastua % 10 murriztea urtebeteren buruan, adibidez).
- **Erantzukizunak:** norberaren lanpostuari bakarrik ez bada- gozkio, zuzeneko arduradunarengana jo eta haren laguntza eskatu (erosketa-arduradunari, adibidez, honakoa eskatu: plastikozko poltsen ordez paper birziklatukoak erosteko).
- **Bitartekoak:** diseinatutako ingurumen-plana martxan jartzeko behar diren baliabideak, horien kostua, aplikatu ditzakeen jokabide alternatiboak (kontsumo baxuko bonbilla-stocka edukitzea, erretzen direnen ordez jartzeko...).
- **Adierazleak:** zenbait baremo jartzea, finkatutako helburuak (energia, edo ur-kontsumoaren faktura gutxitzea...) neurtzeko eta balioztatzeko.
- **Jarraipena eta balioztapena:** martxan jarritako neurriak aldiro ikuskatzea (aurrez finkatutako maiztasunaz); helburuak zenbateraino betetzen diren begiratzea, adierazleen bidez (ur-kontsumoari, dagokionez, adibidez, astero begiratzea iturriak eta hodiak, ur-ihesik edo jariorik baden jakiteko).
- **Komunikazioa:** nola adierazi lankideei edo sindikatu-atalari martxan jarri den planaren eta horren emaitzen berri (enpresa barruko aldizkaria, hileroko informazio-orria enpre-sako ohar-taulan...).

bulleqoan

BULEGOAN

PAPERA

- Paper birziklatua erabiltzearen abantailak: natur baliabide gutxiago kontsumitzen da (zuhaitzak eta ura), energia aurrezten da, berreskuratutako papera-ekin paper birziklatua egiten da, gutxi egiten da hondakin-bolumena eta lanpostuak sortzen dira.

- Paper ekologikoa erabiltzearen abantailak: paper birziklatuz egiten da; horrezaz gainera, ez da produktu toxikorik erabiltzen (kloroa, bereziki) paper-mota hau egiteko eta zuritzeko. Kolore ilunagoa du paper honek, baina horrek ez dauka zertan eragozpena izan: kalitate-adierazgarri bihurtu behar da.

- Papera berrerabili eta birziklatu egin behar da, eta kontsumoa, murriztu: mila bide daude paper-kontsumoa gutxitzeko, mila era papera berriro erabiltzeko. Norberak ikusi behar du bere lanpostuan zer egin behar den horretarako. Birziklatzeko, egokiena da kartoizko kaxak edo edukiontziak jartzea lanpostuaren ondoan, papera gainerako zaborretatik bereizteko. Badira enpresak paper-edukiontziak jartzen eta jasotzen dituztenak.

- Zenbait paper ez dago birziklatzerik (faxetan erabiltzen den paper termikoa, paper itsasgarriak), baina badago horiekin paper erabilizko hainbat material egitea. Paper normala edo birziklatua erabiltzen duten fax-aparatuak ere badira salgai.

ORDEZKO PIEZAK ETA OSAGAIAK

- Banakako ordezeko piezak eta osagaiak onartzen dituzten inprimagailuak eta fotokopiagailuak dira egokienak. Adibidez: tinta-kartutxoak koloreka bereizita badaude, ez dago kartutxo osoa bota beharrik kolore bat agortu delako.

- Berriro erabiltzeko moduko osagaiak eskatu. Badira enpresak karkasen tinta berriro betetzen dutenak;

hori eginez gero, hondakin gutxiago sortzen da (toxikoak izaten dira gehienak) eta lanpostuak sortzen dira. Bide batez, sektore horretako multinazionaleri aurre egiten zaie.

- Behartu egin behar da hornitzailea tinta, tonerra eta gainerakoak birziklatzera eramatera edo hondakin toxiko gisara kudeatzera. Bestela, edukiontzi txiki batzuk eskatu behar zaizkio, aipatu osagaiak biltzeko eta jasotzeko.

ENERGIA

- Elektrizitate-fakturaren % 30 aurrez daiteke hozte- eta berotze-sistemetan, aire egokituan eta abarretan eraikinak berdiseinatuz eta egokituz, eta are gehiago ekipo eraginkorrakoak erabiliz (haizagailu erradialak, lurruntze-sistemak, kontrol elektronikoa...).

Tenperatura egokia edukitzea ere garrantzitsua da: hozte- edo berotze-sisteman gradu bakar baten gorabeherak % 6ko aldea dakar kontsumoan.

- Eraikinaren klimatizazioa: begiratu lokalaren atea eta leihoak ongi ixten diren. Aire-korronteak saihesteko eta ate-leihoen isolatze-gaitasuna hobetzeko, ipini burletak: bero eta hotz gutxiago galtzen dute aire egokitu eta berotze-sistemek. Eraikinen isolamendu termikoak (ate-leihoenak, batez ere) energia asko aurrezteak dakar, hotz edo bero gutxiago galtzen baita.

- Hodi fluoreszenteak edo sodio-lanparak erabiltzen dituzten argiztate-sistemak goritasun-lanparakoak baino hobeak dira. Garestiagoak ere badira, baina gehiago irauten dute. Era berean, bost aldiz energia gutxiago kontsumitzen dute lanpara fluoreszenteek goritasun-lanparek baino. Pizten direnean kontsumitzen dute energia gehien lanpara fluoreszenteek; horregatik, hobe da ez itzaltzea lanpara horiek bost orduren buruan berriro piztu behar badira.

- Elektrizitate gutxiago kontsumitzen da etengailu tenporizatuak jarriz gero (denbora jakin bat igaro

ondoren argiak bere kasa itzaltzeko), edo detektagailuak jarriz gero korridoretan eta komunetan (horietan inor ez dagoenean argiak itzaltzeko).

- Argi naturalaz ahalik eta gehien baliatzea da energia elektrikoaren kontsumo egokia lortzeko bidea. Lanpostuak leihoetatik edo sabaileihoetatik hurbil jarri eta maiz garbituz gero (ahalik eta argi gehien igaro dadin), lanparak aldian behin garbituz gero... ez dago hainbeste argi artifizialen beharrik.

- Ordenagailuak itzaliz gero puska batean erabili behar ez direnean (bazkaltzeko orduan, adibidez), energia aurrezten da. Ordenagailuari pantaila-babeslea jartzeak ere energia aurrezteak dakar, batez ere animazio edo mugimendu gabekoak bada.

- Klimatizazio-sistemen mantentze-lan egokia eginez gero (hozte-likidoa begiratzea, iragazkiak aldatzea...), berriz, energia-kontsumoa ez da handitzen. Aire egokitua kontuz erabili behar da udan: energia asko kontsumitu eta osasunerako kaltegarri izateaz gain, ozono-geruza suntsitzen duten gasak isurtzen dituzte.

- Ordenagailuek, fotokopiagailuek eta abarrek energia gutxiago kontsumitzeko, ekipo txikiagoak eta eraginkorrakoak erabili behar dira. Kontuz, bestalde, lanaldia amaitzean stand by egoeran uzten diren ekipoekin: kalkuluek diote Europako Batasuneko Elektrizitate-gastuaren %1 eragiten dutela horrela uzten diren ekipoek.

URA

- Tenporizadoredun eta aginte bakarreko iturriak jarriz gero denek erabiltzeko lekuetan (komunak, jantokia...), ez dago iturria zabalik uzteko arriskurik. Ondorioz, ur dezente aurrezten da.

Dutxetan eta konketetan atomizagailuak eta burreiagailuak jarriz gero, ur gutxiago kontsumitzen da, garbitasun-maila murriztu gabe.

PRODUKZIO GARBIA

Naturalizazioa.- Ezinbesteko helburua da 'naturalizatzea' bai gure jarduerak bai kontsumitzen ditugun produktuak. Beraz, zirkulaziotik kanpo utzi behar dira prozesu naturalek onartzen ez dituzten gai guztiak, elementu toxikoak, ozono-geruza suntsitzen dutenak, biometagarriak... Laburbilduz, ziklo naturalak aintzat hartzen dituzten materialak bakarrik erabili behar dira. Adibide bat: leiho, ate eta hodietako PVCaren ordez zurez, zeramikaz edo buztinez egindako produktuak erabili.

Berrerabiltzea.- Definizioa: ahalik eta gehien eta etengabe aprobetxatzea ingurune naturaletik erauzitako materialak eta elaboratuak. Produktu bat egiten denean, ahalik eta denbora gehien erabiltzeko diseinatu behar da, ahalik eta material, energia eta ur

gutxien gastatuz. Adibide garbi bat: beirazko botilak, erabili eta gero berriro erabil baitaitezke.

Birziklatzea.- Naturak gehien erabiltzen duen sistema erabiltzean datza: zikloen sistema, hau da, etengabe berreskuratzea oinarrizko elementuak eta ondasunen osagaiak, eta berriro erabiltzea beste produktu batzuk egiteko. Berrerabiltzea eta birziklatzea ez dira gauza bera: birziklatu, lehengaia egiten da, ez produktu elaboratua. Papera dugu adibide ezagunena, berriro papera egiteko birziklatzen baita.

Aurrezte.- Definizioa: behar dena besterik ez kontsumitzea, baliabideak alferrik ez gastatzea. Ura, adibidez, sarritan gastatzen da alferrik: kanila zabalik uzten da...

Egokitasuna.- Ez nahasi eraginkortasunarekin (kontzeptu hori produktibistagoa da, eta oso subjektiboa). Definizioa: lanbide edo jarduera bakoitzari

hobekien dagozkion elementuak eta jardunbideak hautatzea. Beste hitz batzuekin esanda, lanean egiten den aurrezpena da (lana: ahalegin bat egiteko gaitasuna). Egokitasun-adibide garbiena dugu haizearen bidez energia eskuratzea, horretarako behar diren elementu egokienak erabiltzen baitira.

Erabilpen-balioa.- Honetan datza: lehentasuna ematean elementu jakin batzuei, asetzen dituzten oinarrizko premiak direla-eta, eta bazterrera uztea balio edo erabilpen oso argia ez dutenak. Kontzeptu honek zalantzan jartzen ditu gaur egun ezinbesteko-tzat jotzen diren hainbat premia, baita ustezko premia horiek asetzen dituzten produktuak ere. Adibide garbi bat: telematika- eta elektronika-alorreko azken nobedadeetako batzuk (izan ere, gehiago dirudite erakusteko eginak inork erabiltzeko baino).

Deszentralizazioa.- Kontzeptu honekin batera erabili ohi dira dibertsifikazioa, desfokalizazioa eta beste batzuk. Definizioa: ekonomiaren eskalak gutxitzea eta produkzioak, horien merkaturatzeak eta kontsumoak dibertsifikatzea; ekonomia hurbiltzea inguru eta euskarri dituen giza komunitateei. Baliabideak hobeto aprobetxatzeaz gain, badu beste ondoriorik ere: monopolioen eta baliabide-kontzentrazioen aurka egiten du, batetik; bestetik, demokraziaren aldeko neurria da, horizontaltasuna bultzatzen baitu botere eta erabakimen-harremanetan. Energiarena dugu adibide aipagarriena: haren produkzioa, garraioa eta kontsumoa deszentralizatzeak berez dakar gizarteko botere-kuotak banatzea, hura hobeto aprobetxatzeaz gain.

Erantzukizuna.- Definizioa: ingurune jakin batean bizi garea ohartzea eta, bakoitzak bere eguneroko bizimoduko jardueren ardura hartzeaz gain (eta batez ere), ekonomian sartzen diren produktuekiko arreta. Erantzukizuna: produktu jakin baten arduradun egitea, lehengai erauzten denetik erabat erabiltzen den arte

orain arte ez bezala, alegia; izan ere, fabrikatzaileek ez zioten kasurik egiten produktuak gerora eragin zitzakeen ondorioei).

Produktio Garbiak gai izan behar du honelako produktuak egiteko:

- Ez-toxikoak, hondakin kimikoekin poluitu gabeak
- Eraginkorrak energiaren aldetik.
- Material berriztagarriekin eginak, hau da, erabili ahala berriro sorrarazten diren materialekin. Ekosistemak zainduz atera behar dira, gainera, material horiek.
 - Luzaroan irauten dutenak eta berriro erabiltzeko modukoak.
 - Erraz desmuntatu, konpondu eta berreraikitzeko modukoak, piezak beste produktu batzuenekin trukatzeke modukoak dituztenak.
 - Bilgarri gutxi eta egokiak dituztenak. Material birziklatuak eta birziklagarriak erabili behar dira bilgarritarako.
 - Bizitza baliagarria amaitzen zaienean produkzio-sisteman edo naturan berriro sartzeko diseinatuak.